

внаслідок чого Католицька церква зазнавала великої шкоди; "китайський велетень", де католиків, як і раніше, піддавали переслідуванням із боку влади; теологи, які намагалися відійти від директив Ватикану. Багато ворогів, а отже й багато операцій належало здійснити агентам Священного Альянсу...

"Мені здається, що його [Іоанна Павла II] сильна рука стискає мою. Мені здається, я бачу

його очі, що сміються, і чую, як він говорить мені: "Не бійся", — зізнавався Бенедикт XVI. Можливо, такою філософією і мали керуватися агенти служб розвідки та контррозвідки Ватикану, Священного Альянсу й Sodalitium Pianum у роки Бенедикта XVI. Alea jacta est! ("Жереб кинуто!").

(Далі буде)

Список використаної літератури

1. Ачлей А. Битва глобальных проектов. В 3 ч. Часть 1. Евреи, католики, шииты, "васпы" / Александр Ачлей. — Москва : Волант, 2011. — 240 с.
2. Браун Д. Ангелы и демоны / Д. Браун ; перевод с английского Г. Б. Косов. — Москва : АСТ : Люкс, 2005. — 606 с.
3. Гризингер Т. Иезуиты. Полная история их явных и тайных деяний от основания ордена до настоящего времени / Теодор Гризингер. — Минск : УП "Минская фабрика цветной печати", 2004. — С. 58.
4. Фраттини Э. Священный Альянс. Палачи и шпионы Ватикана / Эрик Фраттини. — Москва : Эксмо, 2007. — 576 с.

Mykola Senchenko,

Director of the Book Chamber of Ukraine, Professor

Civilization project "Papal Empire of Rome": popes and cardinals of the Vatican

The article provides a brief description of the popes and cardinals of the Vatican, who at the end of the 20th and the beginning of the 21st centuries, occupied the Holy See and carried out policies aimed at the realization of the "Papal Empire of Rome" civilizational project, which was discussed in the author's previous research. Special attention is paid to the German Cardinal Joseph Alois Ratzinger, the Pope who took the name Benedict XVI.

Keywords: *Vatican; conclave; pontificate elections; Bank of the Vatican; Catholics; uniates; Sistine Chapel; order of Jesuits; civilization projects; world domination; policy; assassination attempt on the Pope*

References

1. Achlej A. (2011). *Bitva globalnyh proektov. V 3 ch. Chast 1. Evrei, katoliki, shiity, "vaspy"*. Moskva: Volant.
2. Braun D. (2005). *Angely i demony*. Moskva: AST: Lyuks.
3. Grizinger T. (2004). *Iezuity. Polnaya istoriya ih yavnyh i tajnyh deyanij ot osnovaniya ordena do nastoyashego vremeni*. Minsk: UP "Minskaya fabrika cvetnoj pečati".
4. Frattini E. (2007). *Svyashennyj Alyans. Palachi i shpiony Vatikana*. Moskva: Eksmo.

Надійшла до редакції 21 вересня 2022 року

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО

УДК 378.015.014.6:[002+02]](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.10(315).32-43

Наталія Кушнарєнко,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
цифрових комунікацій та інформаційних досліджень ХДАК,
e-mail: natalia_kushnarenko@gmail.com*

Алла Соляник,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
цифрових комунікацій та інформаційних досліджень,
декан факультету соціальних комунікацій
і музейно-туристичної діяльності ХДАК,
e-mail: allasolyanik164@gmail.com*

Студентоцентричний підхід у підготовці фахівців документознавчого профілю

На основі всебічного аналізу сучасної педагогічної думки та власного багаторічного досвіду наукової й викладацької діяльності авторки розглянули особливості застосування студентоцентричного підходу в підготовці нової генерації фахівців документознавчого профілю. Наголошено на соціальній та академічній значущості переходу до вищої освіти, зосередженій на інтересах студентів. Акцентовано на потребі

рівноправної, партнерської взаємодії основних суб'єктів освітньої діяльності. Обґрунтовано базове значення системних зв'язків "викладач — студент", "студент — викладач" і "студент — студент" як невід'ємного складника забезпечення цілісності освітнього процесу, збалансованості інтересів його учасників, їх відповідальності за якість вищої освіти. Доведено перспективність цифрових та інноваційних освітніх технологій, інтерактивних методів і форм викладання й учіння у процесі підготовки інтелектуальних, інтелектуальних, креативних висококваліфікованих фахівців для інформаційної, бібліотечної та архівної галузі України.

Ключові слова: методологія вищої школи; студентоцентризований підхід; суб'єкт-суб'єктна взаємодія; інноваційна освітня діяльність; партнерство; система "викладач — студент"; система "студент — студент"; спеціальність 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа"; підготовка документознавців; Харківська державна академія культури

Постановка проблеми. Розбудова інформаційного суспільства та суспільства знань, інтелектуалізація майже всіх сфер людської діяльності потребують підготовки документознавців нової генерації, які уособлюватимуть освічену, культурну, креативну, комунікативну, високопрофесійну особистість, котра є первинним і головним системотвірним чинником розвитку цифрової економіки. Нині гостро стоїть питання реформування сучасної системи вищої інформаційної освіти України, підвищення її якості, успішної реалізації стратегічних цілей і завдань, інтеграції в європейський та світовий освітні простори, що детермінує завдання оновлення освітньої методології, перегляду її концептуальних засад. Раціоналістично-технократичні підходи до організації вищої документознавчої освіти нині активно витісняють цінності гуманістичні, що спираються на визнання самоцінності особистості як головного джерела розвитку суспільства, орієнтацію освітніх цілей на саму людину, на її професійне й особистісне зростання, прийняття ідеї навчання впродовж життя тощо. Ухвалення закону України "Про вищу освіту" [11], запровадження інтегрованої спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" в межах галузі знань 02 "Культура і мистецтво" актуалізувало методологічний дискурс щодо розроблення та реалізації якісно нової системи підготовки фахівців документознавчого профілю в Україні.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Визначенню методологічних засад розбудови сучасної моделі вищої документознавчої освіти в Україні присвячено праці багатьох науково-педагогічних працівників: В. Бездрабко, А. Гуменчука, О. Матвієнко та М. Цивіна, Т. Новальської, Л. Прокопенко, А. Соляник та інших [1; 6—8; 10; 13; 16; 17]. Автори визначають принципові засади вдосконалення змісту вищої галузевої освіти, її стандартизації, контенту освітніх програм підготовки бакалаврів, магістрів і докторів філософії зі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", обговорюють вектори оновлення програмного й методичного супроводу навчальних дисциплін інформаційно-бібліотечного та документознавчого циклів. Певним досягненням розвитку вищої інформаційної

освіти України є розроблення та затвердження трьох державних стандартів зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" для бакалаврів [18], магістрів [19] і докторів філософії [20]. В їх основу покладено компетентнісний підхід, визначено систему загальних і професійних компетентностей майбутніх фахівців. Особливості запровадження студентоцентризованого підходу в українську систему вищої освіти розробляли А. Вітченко [3], К. Клименко [4], В. Кремень [5], В. Оніпко [9], Ю. Рашкевич [14], А. Сингаївська [15], Г. Хоружий [21], М. Чумак [22] та інші. Водночас теоретико-організаційні засади реалізації студентоцентризму в підготовці документознавців ще очікують на своїх дослідників.

Мета статті — висвітлення особливостей запровадження студентоцентризованого підходу в підготовці фахівців документознавчого профілю як чинника підвищення якості вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У світовій та українській академічних спільнотах дедалі більшої значущості набуває ідея трансформації вищої освіти в напрямі від традиційної педагогоцентризованої парадигми до формування моделі студентоцентризованого навчання, в якій студента розглядають як активного партнера в освітньому процесі, як суб'єкта, котрий наполегливо вибудовує індивідуальну траєкторію освіти. Увага до студентоцентризованого підходу посилюється з запровадженням Болонської системи освіти (Україна — учасниця від 2005 р.). Серед її основних положень слід виокремити такі: "розвиток результативнішого, орієнтованого на студента, навчання", "центроване на студента навчання (student-centred learning)", "заохочення студентоцентризованого навчання в галузі вищої освіти, що характеризується інноваційними методами навчання та передбачає участь здобувачів як активних учасників у своєму навчанні" [3, с. 46].

В українському академічному середовищі є як прибічники, так і супротивники запровадження студентоцентризованого підходу у вищій школі. Перші поділяють ідею самоцінності студента як особистості, піднесення його до статусу "мети та центра", "фокусної точки", "базисного концепту" освітньої діяльності. Вони вважають, що проти-

ставлення викладача та студента є результатом дещо застарілого педагогічного постулату, базованого на конфлікті "інтересів головних учасників освітньої діяльності, ігноруванні сучасних доктрин партнерства, співпраці, взаємодії в системі "викладач — студент" (і навпаки).

Один із теоретиків студентоцентрованого підходу Ю. Рашкевич потрактує його як своєрідну протидію авторитарній педагогоцентрованій моделі освіти, коли зміст та організація освітнього процесу підпорядковуються вподобанням, інтересам і потребам викладача [14, с. 16—19]. В. Виноградова та В. Юрченко серед основних шляхів гуманізації сучасної вищої освіти розглядають "заміну предметноцентристської системи навчання системою антропоцентристською, яка підпорядкована інтересам людини (студентоцентризм)" [2, с. 14].

Опоненти певною мірою упереджено ставляться до студентоцентрованого підходу як до повної "легалізації студентських безмеж", посягання на професію викладача, "приниження його ролі" в освітньому процесі. Зокрема, А. Вітченко наголошує на "неприпустимості упродовження моделі студентоцентрованого навчання, яка є наслідком непродуманої реформаторської переакцентуалізації та надмірної комерціалізації педагогічного процесу, спотворює сутність міжособистісної взаємодії, нівелює баланс інтересів і відповідальності суб'єктів за якість вищої освіти" [3, с. 39—40]. Науковець вважає "неприйнятним зниження статусу викладача" [там само, с. 49]. Можна погодитися з автором щодо важливості суб'єкт-суб'єктного підходу в демократизації вищої школи, підвищення якості освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою, "практична реалізація якого, — на думку автора, — сприятиме зміцненню академічних традицій, утвердженню рівноправних відносин між основними суб'єктами (викладачами і студентами), побудованих на ідеях взаєморозуміння, взаємоповаги, партнерства" [там само, с. 40]. Підсумовуючи, слід зазначити, що, попри наявні застереження в педагогічній науці та практиці, одним із основних завдань вищої освіти було й залишиться в перспективі професійне становлення й особистісне зростання студента як майбутнього фахівця, який був і є центром освітнього процесу.

Власний багаторічний досвід науково-педагогічної діяльності, верифікація істинності чинних теоретичних положень дають змогу вибудувати цілісне уявлення про сутність студентоцентрованої доктрини вищої освіти через розширення вектора її дії.

На наш погляд, студентоцентрований підхід у вищій школі України, це:

— орієнтація вищої освіти на пріоритетність студента, його інтересів, потреб, цілей, мотивів,

підвищення його активності та відповідальності за власне навчання;

— утвердження рівноправних партнерських відносин у системному утворенні "студент — викладач" (і навпаки) задля гарантування якості учіння, викладання й вищої освіти загалом;

— гармонізація системного континууму "студент — студент" як чинника посилення кастомізації, співпраці та навчання в сучасній вищій школі;

— зміцнення взаємодії студента з усіма причетними до освітнього процесу співробітниками ЗВО задля створення та вдосконалення нового комфортного освітнього середовища всередині закладу вищої освіти;

— сприяння розширенню можливостей сучасного студента щодо налагодження його зв'язків з усіма стейкхолдерами поза межами ЗВО задля формування інтегрованого освітнього простору (регіонального, національного, європейського, світового).

До наведених варто долучити й інші патерни, однак і цих достатньо, щоб перейти від "вузького" до ширшого розуміння студентоцентрованого підходу як методологічного базису сучасної вищої освіти, розглянути його в системі синхронного й діахронного векторів розвитку вищої школи, як основу формування інноваційної, трансформованої в нову модель освітньої системи, що модернізується у процесі соціогенезу.

Студентоцентрований підхід у підготовці фахівців документознавчого профілю зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" у Харківській державній академії культури (ХДАК) виявляється в орієнтації освітнього процесу на студента, його інтереси та потреби, що має системний характер, бере початок ще з довишівського етапу (профорієнтаційна робота з потенційними вступниками); посилюється на етапі реалізації змісту освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів і магістрів та освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії під час навчання; продовжується після отримання випускником диплома про вищу освіту.

Власний плідний досвід системного освітнього супроводу студентів було збагачено світовою практикою вищої освіти, зокрема Сінгапуру, яку вважають однією з найдосконаліших у світі як за змістом підготовки, так і за фінансуванням. Висновки щодо діяльності викладачів у цій країні здійснюють за "Індикатором стратегічного успіху", що передбачає оцінювання трьох основних етапів роботи педагога зі студентами:

— pre-training (до навчання): наскільки викладачі успішно створюють і реалізують профорієнтаційні програми (оцінюють динаміку чисельності вступників до ЗВО);

— in-training (у процесі навчання): враховують відсоток студентів, які успішно закінчують ЗВО;
 — post-training (після навчання): оцінюють ступінь працевлаштування випускників, рівень їхньої зарплатні, кар'єрне зростання, відкриття власної справи тощо.

Оцінювання посттренингу відбувається в три етапи: через 6 місяців (скільки випускників працевлаштувалися за профілем); через 5 років (кар'єрне зростання, підвищення кваліфікації, зростання зарплатні); через 10 років (скільки випускників стали керівниками, підприємцями) [2]. У цьому сенсі студентоцентрикований підхід набуває наскрізного характеру, забезпечує зворотний зв'язок, дає змогу порівняти очікування студентів (і викладачів) "на вході" з результатами навчання "на виході", продовжити ділове й міжособистісне спілкування головних учасників освітнього процесу "впродовж життя". До цієї процедури активно залучають не лише викладачів-наставників, а й випускників факультету.

Студентоцентрикований підхід у вищій освіті України сприяє реалізації студентами права на свободу вибору ЗВО, спеціальності, освітньо-професійної програми ще на момент вступу до вишу, а згодом допомагає реалізувати можливість академічної свободи, самостійно ухвалювати рішення щодо вибору навчальних дисциплін, форм, технологій, методів навчання і навіть викладачів (за потреби).

Харківська державна академія культури пропонує широкий спектр спеціальностей, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм на вибір абітурієнтів. Зокрема, у 2022 р. за інтегрованою спеціальністю 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (галузь знань 02 "Культура і мистецтво") майбутнім здобувачам вищої освіти на вибір було запропоновано дві освітні програми: "Інформаційна та документальна діяльність" та "Управління цифровою інформацією". Освітнянські пріоритети вступників розподілилися так: 51% заявників віддали перевагу першій освітній програмі, 48% — другій. У такий спосіб першокурсники-менторознавці реалізують право на навчання, право самостійного вибору ЗВО, спеціальності, спеціалізації, професійного самовизначення, а отже, й право на власну відповідальність. Завдання викладача — підтримувати вибір особистої освітньої траєкторії студентів, розвивати бажання навчатися за обраною спеціальністю, постійно підвищувати мотивацію до професійного й особистісного зростання, відповідати очікуванням майбутніх фахівців.

На момент вступу до ЗВО зорієнтуватись у спеціальності й освітніх програмах допомагають безпосередньо зустрічі викладачів і студентів із

випускниками середніх шкіл, коледжів культури та мистецтв, дні відкритих дверей, соціальні мережі, сайти ХДАК, факультету соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності, випускових кафедр (кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень і кафедри інформаційних технологій). Найпопулярнішим джерелом інформації для вступників (68%) є академічний сайт, де розміщено інформацію про ЗВО, факультети, кафедри, їхні підрозділи, номенклатуру спеціальностей, зміст освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, навчальні плани, дисципліни, викладачів тощо. Привабливим і корисними для вступників виявилися розміщені на сторінках випускових кафедр та в соціальних мережах рекламні матеріали, присвячені освітнім програмам спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", яку вони обрали.

Яскравим проявом та одночасно результатом студентоцентрикованого підходу в підготовці документознавців у ХДАК є активне залучення їх до створення й актуалізації вебсайтів, інших рекламних матеріалів, активної діяльності в соцмережах, а згодом до розроблення й експертизи освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів і магістрів. У такий спосіб старшокурсники-менторознавці мають змогу застосувати набуті знання на практиці, отримати для себе додаткові бонуси.

Проявом студентоцентрикованого підходу у ХДАК є корпоративні академічні зустрічі першокурсників із викладачами й студентами старших курсів на днях знань, факультетських, кафедральних, групових зібраннях, де відбуваються перші знайомства "віч-на-віч".

Кілька років поспіль спільними зусиллями деканату, випускової кафедри й старшокурсників проводиться щорічне розвідувальне онлайн-опитування першокурсників щодо мотивації отримання вищої освіти, вибору ХДАК, спеціальності, характеру інтересів і захоплень, діяльності до вступу у ЗВО, рівня загальноосвітньої та початкової професійної підготовки тощо. Це потрібно для того, щоб скласти найповніший соціальний портрет сучасного студента-початківця в його нерозривному зв'язку з освітою в усіх її проявах. Опитування передбачає кілька варіантів відповідей, уможливорює порівняльний аналіз даних попередніх років, орієнтує на свідому вмотивованість і динаміку трансформацій мотивів здобувачів вищої освіти впродовж навчання у ЗВО.

Здійснене на початку 2021/2022 н. р. онлайн-опитування свідчить, що 72,1% першокурсників-менторознавців обирають вищу школу, щоб здобути якісну освіту; 68,3% — отримати гідну роботу в майбутньому; 46,3% — мати стабільний зарібок у перспективі; 43,1% — для інте-

лектуального розвитку та підвищення рівня освіченості; 35,3% — бажання реалізувати свої здібності; 32,4% — прагнення професійного успіху в обраній спеціальності; 21,3% — можливість опанувати додаткову спеціальність; 16,1% — стати незалежними від батьків; 8,2% — можливість продовжити родинну трудову династію. Серед мотивів отримання вищої освіти респонденти виокремили такі: 25,8% — цікаве студентське життя; 12,1% — бажання стати адміністратором баз даних або блогером; 53,7% — відкрити свою справу; 8,4% — поки не визначилися.

Серед мотивів обрання ХДАК і спеціальності відповіді першокурсників розподілилися так: висока якість навчання — 80,1%; висока репутація ЗВО — 78,5%; престижність обраної спеціальності, освітньої (наукової) програми — 76,3%; високі шанси на гідне працевлаштування — 58,2%; можливість навчатися разом із друзями — 6,1%. Крім того, 10,9% опитаних обрали ХДАК через його зручне розташування в історико-культурному центрі м. Харкова; 6,8% — за наявність бюджетних місць; 5,4% — за наявність гуртожитків і можливість проживання в них усіх охочих студентів.

Отже, проведене соціологічне дослідження виявило, що першокурсники — майбутні фахівці документознавчого профілю мають полімотивацію, однак переважають ціннісні мотиви (87%). Відсоток студентів-початківців із "викривленою" мотивацією доволі незначний (13%). Безперечно, це позитивна тенденція, однак проблеми все-таки є.

Сучасне покоління студентів приходить до ХДАК зі своїми особливостями й запитами. Вони відрізняються також і рівнем умотивованості щодо набуття фаху зі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", засвоєння відповідної освітньої програми. Одні налаштовані на освіту як на професію, для них інтерес до майбутньої професійної діяльності, бажання успішно реалізувати себе в ній — найважливіший. Ця категорія студентів-документознавців майже відразу зорієнтована на специфіку інформаційно-документальних процесів і систем, на робоче місце в генеративних, транзитних чи термінальних документно-інформаційних системах цифрового суспільства. Решта чинників для них менш значущі.

Друга категорія студентів прагматичніша, зорієнтована на бізнесові управлінські структури, комп'ютерні центри, провайдерські фірми, вони мріють створити власні блогерські контори, віртуальні інформаційно-аналітичні та консалтингові агенції, не надто переймаються вивченням специфіки професійної діяльності державних інформаційних центрів системи НТЕІ, архівів, бібліотек, видавництва тощо. Для цієї категорії спеціальність є своєрідним інструментом, стартовим

майданчиком для започаткування власного інформаційного бізнесу. Слід зазначити, що висококваліфіковані фахівці, здатні на високому кваліфікаційному рівні здійснювати пошук, відбір, аналіз, оцінювання, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, поширення та надання в широкий доступ інформації та знань у будь-яких форматах, мають підвищений попит на сучасному ринку праці. До своєї професії ця група ставиться зацікавлено, але вибірково.

До третьої категорії студентів можна віднести тих, хто "не визначилися". Для них освіта й професія не становлять інтересу, характерного для перших двох категорій. На передній план виходять особисті, родинні, побутові, житлові та інші проблеми. Щоб студенти-документознавці змогли набути необхідних загальних і професійних компетентностей, інтелектуальних, комунікативних і соціальних навичок, запитаних на інформаційному ринку, викладачі мають усвідомити їхні характерні особливості й переглянути зміст, методи, технології, формати навчання, змінити атмосферу освітнього середовища, щоб якнайбільше уваги приділяти студентам, сприяти їхньому особистісному й професійному розвитку.

Нове покоління студентів-документознавців суттєво відрізняється від попередників, має власні пріоритети, починає диктувати свої умови на ринку освітніх послуг. Їхні фахові інтереси зміщені у бік диджиталізації та гейміфікації, креативного й логіко-аналітичного викладу матеріалу; ємноструктурованої цифрової навчальної інформації; якісного практичного складника підготовки відповідно до професійного спрямування; застосування інтерактивних та інноваційних засобів, методик, технік і форм викладання й учіння; формування власної освітньо-наукової траєкторії; здатності до навчання впродовж життя в реальному й віртуальному форматах; відкритості до співпраці, діалогічної комунікації, партнерства; підвищення мотивації, самостійності дій, саморозвитку, самоконтролю та відповідальності за професійне й особистісне зростання тощо. Підходи до викладання таким студентам слід переглянути, змінити й модернізувати згідно зі студентоцентрованою моделлю освітньої діяльності.

Загальноосвітньою тенденцією розвитку сучасної вищої школи є міждисциплінарне розвивальне навчання, що в контексті студентоцентрованого підходу збігається з прагненням модерних студентів до свободи у потенціальному просторі діяльності, розширення професійних обріїв, мобільності, можливості ефективної реалізації знань і здібностей не лише в базовій, а й у суміжних і споріднених сферах фахової діяльності тощо.

Об'єктивне підґрунтя для переходу від монодисциплінарної до міждисциплінарної (ступінь бакалавра, магістра) і трансдисциплінарної (ступінь магістра, доктора філософії) моделі підготовки документознавців у ХДАК закладає інтегрована спеціальність 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа". Основу становить також комплекс дисциплін документно-інформаційного циклу, які за природою є синтезованими, складають інваріантну й варіативну компоненти двох пропонуваніх освітніх програм "Інформаційна та документна діяльність" та "Управління цифровою інформацією". Можна додати до цього курси за вибором, факультативні предмети, що становлять майже половину навчальних дисциплін; курсові, дипломні, магістерські, дисертаційні праці, базовані на інтеграції знань споріднених наук. Це розширює вектор професійних можливостей випускників, дає змогу гнучкіше й адекватніше реагувати на кон'юнктуру ринку праці, диверсифікує фахові уміння й навички, сприяє успішній кар'єрі.

Випускники спеціальності можуть працювати в усіх інститутах документної комунікації суспільства: генеративних (вищі органи влади, держадміністрації, міністерства, відомства, корпорації; наукові й освітні заклади; редакції ЗМІ, телерадіокомпанії, студії звукозапису, фото- та кіностудії, відеопідприємства; Книжкова палата, видавництва й друкарні; виробництво цифрових (онлайн та офлайн) продуктів тощо); транзитних (установи та організації середньої ланки управління, об'єднання, органи місцевого самоврядування; передплатні та посередницькі агенції; центри електронного доставляння документів; документоторговельні й документорозповсюджувальні установи; канцелярії, кур'єрські служби; поштові відділення; провайдери комп'ютерних мереж тощо); термінальних (установи, організації та підприємства нижньої ланки управління та їхні підрозділи, товариства; органи науково-технічної інформації, інформаційні фірми, бібліотеки різних типів і видів; архіви, музеї, аудіо- та відеотеки; власники комп'ютерних серверів тощо). Урешті-решт, до виробництва й споживання документної інформації залучено майже всі соціальні інститути сучасного суспільства. Тому документні й інформаційні процеси мають забезпечувати не аматори, а фахівці вищої кваліфікації — професійні документознавці. У цьому полягає унікальність спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", базована на моделях міждисциплінарного й трансдисциплінарного навчання.

Відповідно до постулатів студентоцентрованого підходу у сучасній вищій школі України

на першій план виходить завдання впровадження в освітній процес інноваційних методів і форм навчання, яким надають перевагу нинішні здобувачі вищої освіти, зокрема й майбутні документознавці. Вони найчутливіші до нововведень, тому обирають інтерактивні, діалогічні методики навчання, проактивну самостійну роботу, новітні формати поточного та підсумкового контролю знань.

Багаторічний власний досвід викладання дисциплін документно-інформаційного й комунікаційного циклів дає змогу віднайти та запровадити в освітній процес ЗВО систему інноваційних методик і технік. У теоретичній підготовці майбутніх документознавців найефективнішими є: проблемна, мультимедійна, вебінарна лекція, лекція-дискусія, лекція-коучинг (тренінг), а також інтерактивні, діалогічні семінари. У практичній підготовці фахівців документознавчого профілю найдієвішими є такі заняття інноваційного типу: коучинги (тренінги), ділові та рольові ігри, мозковий штурм, аналіз фахових проблемних ситуацій (кейс-метод), майстер-клас, логіко-аналітичне дослідження, круглі столи, портфоліо, проектна робота, презентації, робота в малих групах тощо. Випереджальна самостійна робота студентів здійснюється в адекватних інноваційних форматах завдань теоретичного або прикладного характеру. Серед інноваційних форм контролю знань: мозковий штурм, дебати, інтелектуальні ділові та рольові ігри, вебпрезентації, кросворди, філворди, робота в малих групах, онлайн-опитування, вебтестування тощо. До обрання найдоцільнішого формату проведення заняття та виконання завдань долучаються студенти. Вони можуть запропонувати власну методику, апробувати її в колі одногрупників чи молодших колег.

Системне застосування інноваційних освітніх технік, методик і форматів навчання підвищує результативність освітнього процесу студентів, оскільки в цьому разі залучено всі головні канали сприйняття, відтворення та створення освітньо-професійної інформації. У цьому сенсі підтверджується широковідомий конус навчання Е. Дейла, згідно з яким люди запам'ятовують 10% прочитаного, 20% почутого, 30% побаченого, 50% почутого та побаченого, 70% сказаного чи написаного, 90% прожитого чи зробленого. Отже, найкраще матеріал засвоюють через його практичне осмислення, застосування й дію — активні й результативні навчальні дії, дії контролю, дії оцінювання, що потім трансформуються в професійну діяльність випускників.

Слід зазначити, що найпривабливішими в освітньому контенті сучасних студентів доку-

ментознавчого спрямування є диджиталізація (застосування цифрових технологій), гейміфікація (використання ігрових елементів) і медіафікація (послугування короткими, місткими повідомленнями). Це сприяє досягненню консенсусу між особистісними вподобаннями студентів і нормативними вимогами до професіоналів документно-інформаційної сфери суспільства, а отже, є одним із проявів реалізації студентоцентрованого підходу у вищій школі.

Нинішні студенти народилися в період активного розвитку цифрових технологій і соціальних мереж. Вони надають перевагу цифровізації освітнього процесу, інтеграції освітніх програм, навчальних дисциплін у віртуальне, а спілкування — у мережеве середовище, є симпатиками дистанційної форми навчання. Якщо педагог здійснює фахове читання лекцій, проведення семінарських і практичних занять не лише в аудиторії, а й в інтернеті через гаджети студентів, він має більше шансів привернути увагу вихованців, вмотивувати, зацікавити дисципліною, залучили їх до активного самостійного й результативного навчання. Звісно, одночасно підвищується й авторитет викладача-предметника, адаптованого до реалій інформаційного суспільства та суспільства знань.

Новітні ІКТ посідають базове місце в системі професійної підготовки нового покоління фахівців зі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", є наріжним каменем всієї освітньо-професійної діяльності, основним засобом створення цифрового (онлайн та офлайн) освітнього середовища, в якому мають упевнено почуватися основні учасники навчального процесу: і студенти, і викладачі, й інші особи, дотичні до освітніх послуг. Фахове опанування ІКТ належить до однієї з основних загальних і професійних компетенцій майбутніх документознавців. Вони мають уміти використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, цифрові мережеві та мобільні технології для розв'язання професійних завдань. Студенти навчаються не лише майстерно послуговуватися наявними цифровими технологіями та ресурсами профільного спрямування, а й фахово здійснювати пошук, фільтрацію, аналітико-синтетичне опрацювання, відбір релевантної інформації, її широке використання, надійне довготривале зберігання та захист, завдяки чому вона стає соціально значущою, технологічно придатною, тобто такою, що має цінність для практичного застосування. Головне — майбутні фахівці навчаються професійно створювати інформаційні ресурси, продукти й послуги

власної генерації (різноманітні бібліографічні та повнотекстові бази даних, цифрові репозиторії, вебсайти та портали, мультимедійні презентації), адмініструвати системи електронного документообігу тощо, репрезентувати їх не лише в академічному, а й у професійному середовищі, додавати в сучасний інформаційний простір ексклюзивну інформаційну продукцію. Цьому сприяє широкий спектр дисциплін, зокрема загальнопрофесійні: "Документознавство", "Аналітико-синтетична обробка документів", "Інформаційний менеджмент", спеціальні: "Основи проектування інформаційних систем", "Електронний документообіг", "Електронна комерція", "Інформаційне право", "Системи ведення баз даних", "Інтелектуальні системи", "Веб-дизайн", "Технологія програмування інтерфейсів", "Пошукова оптимізація веб-сайтів", "ІС технології управління організацією", "Електронне урядування" та інші, а також вибіркові, найпопулярнішими з яких є: "Мультимедійна анімація", "Керівництво ІТ-проектами", "Інтернет-маркетинг", "Цифрове кураторство". Органічне поєднання в навчанні фахівців документознавчого профілю їхніх інформаційних уподобань та притаманній сучасній молоді дієвої активності сприяє розвитку особистісно-професійних якостей, гарантує високу результативність майбутньої трудової діяльності.

Новочасні студенти здебільшого прагматичні, тому в студентоцентрованому підході в підготовці документознавців значну увагу приділяють практичному складникові освітнього процесу. Вже первісно, обираючи спеціальність (освітню програму), студент зважає не лише на її соціальну значущість, престижність і перспективність, а й на те, в якому сенсі (освітньому, інтелектуальному, професійному, технологічному, фінансовому тощо) вона може бути корисною особисто для нього. Сучасні студенти замислюються над тим, для чого опановують певний курс, як набуті знання можна застосувати в реальному житті, які бонуси для себе вони зможуть отримати. Реальні, а не надумані завдання є значним стимулом для розвитку креативності, активності й самостійного мислення студентів. Виконання таких завдань забезпечують прагматичні пріоритети майбутніх документознавців, які намагаються якнайшвидше реалізувати на практиці опановані знання, уміння й компетентності, налагодити миттєвий зворотний зв'язок із викладачем, здобути очікувану оцінку, порівняти власний результат із досягненнями одногрупників, сформувати навички командної роботи. Йдеться про ефективність

реалізації ідеї практико-орієнтованої методики учіння майбутніх фахівців документознавчого профілю у ХДАК.

З одного боку, нинішнім студентам-ментознавцям почасти притаманне не логічне, а "кліпове" мислення, занижена здатність до глибокого аналізу, тяжіння до коротких повідомлень, зменшена концентрація уваги на тривалий час, брак емпатії. З іншого боку, нинішній молоді властиві швидкість реакції, відсутність інформаційного перенавантаження, мобільність, стрімке перемикавання з однієї проблеми на іншу, одночасність виконання кількох завдань тощо. Тому громіздкі конспекти й підручники нині відходять на задній план. Викладач перестає бути єдиним джерелом знань, його суттєво доповнюють ресурси інтернету. Сучасні студенти прагнуть структурованої, лаконічної, яскравої, релевантної інформації, поданої в цифровому та візуалізованому форматі. Упродовж навчання слухачі набувають якостей критичного, креативного, логіко-аналітичного мислення, вміння осмислити надмірний обсяг даних, обрати в цьому загалі перевірену й релевантну інформацію, набути навичок скорочитання тощо.

Документно-інформаційна сфера професійної діяльності має певні особливості. Вона уніфікована, стандартизована, клієнтоорієнтована, комунікативно насичена, потребує знання й дотримання чинного законодавства України та світу, стандартів (державних, міждержавних, міжнародних, галузевих), класифікаторів, регламентів, переліків типових документів, їхніх усталених форм і реквізитів, реєстрів систем документації (базових та інфраструктурних) тощо. Відомо, що лише в управлінській сфері нині діє понад 40 функціональних систем документації (організаційно-розпорядча, первинно-облікова, звітно-статистична, планова, бухгалтерсько-облікова, кадрова), які, зі свого боку, складаються не лише з основних, а й із додаткових видів і різновидів документів. Відповідно до першого закону документології, видів документів є стільки, скільки наявно видів діяльності та скільки їх може з'явитися в перспективі. Крім того, хоча базові й інфраструктурні системи документації впродовж багатьох десятиліть у своїй основі залишаються незмінними, нині до них постійно вносяться зміни та доповнення. Додамо, що більшість ІКТ застарівають через 3—5 років, тому безглуздо навчати студентів лише технічним і технологічним умінням та навичкам майбутньої професії, адже значна їх частина може змінитися ще до закінчення студентами ЗВО. Головне — навчити їх думати, розвиватися, самовдосконалюватися,

стратегічно мислити, органічно сполучати рутинні технології з інтелектуальною працею, отримувати задоволення від успіхів в освітньо-професійній діяльності, за змогою знайти роботу в процесі навчання, завчасно налаштуватися на її специфіку, поглибити професійні компетенції за допомогою вибіркового навчальних дисциплін, додаткового навчання, підвищення кваліфікації тощо. Згідно зі специфікою в підготовці фахівців документознавчого профілю значну увагу приділяють розвитку таких якостей, як відповідальність, сумлінність, ретельність, уважність, чемність, комунікабельність тощо.

У сучасній молоді вродженою є потреба в неформальному міжособистісному спілкуванні — обміні емоціями, повідомленнями, подіями, досвідом, знаннями, результатами діяльності як у традиційному, так і в мережевому форматах. Ці особистісні устремління мають бути імplementовані в освітньо-професійну сферу підготовки нового покоління фахівців документознавчого профілю, набуття ними системи ділових, професійних компетентностей — сукупності знань, умінь і навичок, потрібних для здійснення ефективного спілкування, досягнення взаєморозуміння між усіма суб'єктами комунікації. Слід зазначити, що спеціальність "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" є людиноорієнтованою (клієнтоорієнтованою), тому до базових професійних компетентностей документознавців належить не лише вільне використання цифрових технологій — digital skills, а й технологій діалогічної, ділової комунікації — communication skills. На цьому наполягають і більшість роботодавців. На користь об'єктивної потреби набуття студентами комунікативних компетентностей свідчить і те, що після закінчення ЗВО вони працюватимуть професійними посередниками в системі соціальних комунікацій. Крім того, багаторічний досвід викладацької діяльності виявив проблему трансляції культури комунікації з системи освіти в систему праці, коли форми взаємодії "викладач — студент" стають матрицею майбутніх взаємовідносин "працівник — роботодавець". З огляду на це підготовка сучасного фахівця документознавчого профілю, котрий відповідає запитам динамічно змінюваного ринку праці, потребує перебудови не лише методики навчання, моделі організації освітнього процесу, а й уваги до такого ресурсу, як поведінкові особливості педагогічного спілкування, культура комунікації викладача та студента. Йдеться про потребу ухвалення іншої освітньої парадигми, пов'язаної з побудовою моделі рівноправної партнерської взаємодії всіх учасників (стейкхолдерів) навчаль-

ного процесу, в якому відточуються комунікативні компетенції майбутнього випускника. У цьому разі студентоцентрований підхід дає змогу поєднати вроджені й набуті комунікативні здатності, збалансувати особисті та професійні інтереси студентів — майбутніх фахівців документознавчого профілю України.

Важливим вектором запровадження студентоцентрованого підходу є утвердження рівноправних партнерських відносин у системному тандемі "студент — викладач" (і навпаки) задля гарантування якості навчання, викладання, вищої освіти загалом. Слід зазначити, що проблема взаємин викладача і студентів належить до категорії "вічних" на кшталт хто важливіший: клієнт чи співробітник; покупець чи продавець, читач чи бібліотекар; курка чи яйце, і є почасти надуманою. Їй присвячено сотні статей, значно більше, ніж іншим освітнім суб'єкт-суб'єктивним зв'язкам: "студент — студент", "студент — освітнє середовище", "випускник — роботодавець", "викладач — викладач" тощо. Це й зрозуміло, оскільки викладач і студент є головними суб'єктами виховного та наукового освітнього процесу й від їхньої ефективної комунікації насамперед залежить цілісність та якість освіти. Крім того, культура комунікації "студент — викладач" задає модель поведінки, яку випускник відтворює у відносинах "працівник — роботодавець", і в ній, як у дзеркалі, відбиваються недоліки або переваги "студентоцентрованої" чи "педагогоцентрованої" організації освітнього процесу. Йдеться про потребу досягнення розумного балансу між означеними методологічними підходами в сучасній вищій школі, що вимагає переходу від традиційної парадигми "конфлікту інтересів викладачів і студентів" до інноваційного її тлумачення як "узгодження інтересів і відповідальності" задля досягнення обопільно значущих освітніх результатів.

Серед класичних постулатів вищої школи є твердження: "Ніхто й ніщо не замінить викладача" [6, с. 83]. Погоджуючись загалом із цією тезою, все ж зазначимо, що в сучасному світовому досвіді поширена практика освітньої діяльності за часткової участі педагогів чи взагалі без них. Наприклад, 2013 р. у Парижі, а 2016 р. у Каліфорнії було відкрито університети "42" без викладачів (<https://www.42.us.org42>), які спеціалізуються на вивченні IT-технологій. Традиційних лекцій і семінарів у таких ЗВО немає, натомість використовується спеціальна освітня комп'ютерна програма. Студенти навчають один одного, діляться власним досвідом, стають тренерами для молодших колег, перевіряють та

оцінюють рівень виконання ними завдань, самостійно співпрацюють із майбутніми роботодавцями, будують кар'єру тощо. Університети такого типу мають підвищений попит, контингент студентів сягає понад 1 тис. осіб. Випускники працюють у престижних комп'ютерних компаніях, успішно реалізують власні проекти тощо [9].

Чимало сучасних студентів-документознавців, окрім занять, активно відвідують IT-курси, блогерські спільноти, беруть участь в інформаційних флешмобах, створюють і ведуть персональні сайти, однак перевагу віддають навчанню у ЗВО, який надає базові фундаментальні знання з професії. З одного боку, студенти зазвичай довіряють старшим наставникам, колегам, викладачам, які є досвідченішими у професійному й соціальному сенсі. З найавторитетнішими з них цей зв'язок продовжується й після закінчення навчання. З іншого боку, і викладачі прагнуть талановитих учнів, пишаються їхніми професійними здобутками, тобто тяжіння є обопільним.

Задля з'ясування студентських пріоритетів за рівнем значущості в педагогічній діяльності основних учасників освітнього процесу у вересні 2022 р. на факультеті соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності ХДАК було проведено онлайн-опитування студентів усіх курсів. У його основу покладено перелік основних учасників освітнього процесу у ЗВО, поданий у Законі України "Про вищу освіту", згідно з яким такими є: наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники; здобувачі вищої освіти й інші особи, які навчаються у виші; фахівці-практики, яких залучають до освітнього процесу та освітньо-професійних програм, інші працівники закладу освіти; роботодавці [11; 12]. Пріоритети студентів розподілилися так: викладачі — 83%, інші працівники ЗВО — 45%, роботодавці — 34%, одногрупники — 8%, не змогли визначитися — 5%. Більшість респондентів (82%) розуміють важливість і дієвість партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Водночас майже всі студенти віддають перевагу викладачам як найавторитетнішим наставникам, модераторам педагогічного процесу, старшим колегам.

З погляду студентоцентрованого підходу у вищій освіті особливого значення набувають взаємні оцінні ставлення між основними учасниками навчального процесу, що відбуваються як повсякчасно (оцінювання на іспиті, заліку), так і в результаті спеціальних досліджень: "Викладач очима студентів", "Студент очима викладача", "Випускник очима роботодавця" тощо.

У ХДАК статусу постійних набули онлайн-опитування "Викладач очима студентів", котре

проводять наприкінці кожного семестру, а також конкурс на улюбленого викладача, який відбувається щорічно. Означені заходи дають можливість студентам-менторам висловити власні оцінні судження про педагогів. Звісно, що вони не завжди збігаються за висновками авторитетного щорічного обласного конкурсу "Вища школа Харківщини — кращі імена", переможцями якого стали десятки викладачів ХДАК. Однак порівняння цих результатів дає підстави для висновків на користь студентської спільноти, корегування нових ролей викладачів.

Останнє дослідження "Викладач очима студентів", проведене наприкінці 2021/2022 н. р., засвідчило, що, порівняно з попередніми роками, спостерігаємо динаміку переважання таких якісних показників викладачів, як високий професіоналізм, широта предметного й наукового кругозору, комунікативність, здатність налагоджувати діалог зі студентами, співпрацювати з ними не як з підлеглими, а як з рівноправними партнерами, кожний з яких, маючи базові "зони відповідальності" (студент — це учіння, викладач — це викладання) досягають консенсусу, взаємодії, взаємоповаги на рівні досягнення стратегічної мети — забезпечення якості освіти. Водночас із року в рік із боку студентів підвищується значущість такого показника, як обізнаність педагога з ІКТ, уміння вправно застосовувати новітні технології в цифровому (онлайн та офлайн) освітньому процесі. Водночас студенти менш лояльні до відкритого обговорення власних здобутків, радше прагнуть до оцінювання надбань одногрупників.

Студентоцентризований підхід в українській і світовій вищих школах передбачає часткове делегування педагогами викладацьких функцій студентам-старшокурсникам. Задля набуття таких компетентностей студентами-ментором їм читають дві навчальні дисципліни: "Методика викладання спецдисциплін" (для магістрів), в межах якої розглядають як традиційні, так і активні методи й техніки навчання, особ-

ливості їх застосування у викладанні профільних дисциплін документно-інформаційного циклу; для аспірантів за спеціальністю 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" передбачено курс "Інноваційні методи викладання у вищій школі", в якому наголос робиться на створенні та впровадженні інноваційного інструментарію, новітніх форматів, методів, методик, технік викладання й учіння в реальному чи віртуальному фаховому освітньо-науковому просторі. Магістри й аспіранти проводять відкриті заняття під час проходження педагогічної практики, консультування, модерацію навчання на молодших курсах, здобувають оцінки викладачів і юних колег, збагачуючи власний викладацький досвід новими знаннями, оприлюднюючи їх не лише в студентському, а й у професійному середовищі.

Висновки. Запорукою успішної реалізації постулатів студентоцентризованого підходу в підготовці документознавців усіх освітніх рівнів є його наскрізний характер щодо етапів освітнього процесу та орієнтація на кінцевий результат навчання — модель фахівця, здатного виконувати свої функції в цифровому комунікаційному просторі, працювати в команді, підтримувати гармонійну та ефективну комунікацію в системі "здобувач — викладач", "випускник — роботодавець", "комунікант — реципієнт", націленого на постійне фахове вдосконалення та навчання протягом життя. Освітньо-виховний процес у ЗВО слід організувати так, щоб стимулювати майбутніх фахівців документознавчого профілю до особистісного зростання та професійного становлення, створювати умови для формування системи загальних і професійних компетентностей здобувачів освіти, їх готовності й здатності до успішного розв'язання нетипових завдань та якісного виконання професійних обов'язків, активізації пізнавальної діяльності, гнучкості, експериментування, самоосвіти, самоорганізації, самоконтролю, підвищення відповідальності за якість власного учіння, усвідомлення потреби працювати на перспективу.

Список використаних літератури та джерел

1. Бездрабко В. В. Актуальні проблеми документознавства в Україні / В. В. Бездрабко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2020. — № 1. — С. 26—41.
2. Виноградова В. С. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навч. посіб. / В. С. Виноградова, В. І. Юрченко. — Київ : Каравела, 2019. — 308 с.
3. Вітченко А. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія чи студентоцентризм? (До проблеми кореляції методологічних принципів та підходів у сучасній вищій освіті) / А. Вітченко // Вища школа. — 2021. — № 5. — С. 39—50.
4. Клименко К. Студентоцентризм як принцип академічної культури сучасного університету / К. Клименко // Дидаскал. — 2017. — № 17. — С. 60—63.
5. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Освіта України. — 2002. — 28 грудня.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський — Київ : Знання, 2005. — 486 с.

7. *Матвієнко О. В.* Сучасні концепції документно-інформаційної науки: підготовка фахівців зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа": навч.-метод. посіб. / О. В. Матвієнко, М. Н. Цивін, А. В. Гуменчук. — Київ: Ліра-К, 2021. — 140 с.
8. *Новальська Т. В.* Наступність здобуття вищої бібліотечно-інформаційної та архівної освіти в умовах реформування / Т. В. Новальська // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* — 2017. — № 1. — С. 4—10.
9. *Онiпко В.* Розвиток партнерських взаємин між викладачами і студентами на кафедрі ВНЗ III—IV рівня акредитації / В. Онiпко // *Витоки педагогічної майстерності.* — 2014. — Вип. 14. — С. 193—201.
10. *Подольська Є.* Сучасний педагог: на перетині очікувань студентів і прагнень викладачів / Є. Подольська, Т. Подольська // *Вища освіта України.* — 2016. — № 3. — С. 64—69.
11. *Про вищу освіту: закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556* // *Відомості Верховної Ради України.* — 2014. — № 37/38. — Ст. 2004.
12. *Про освіту: закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145* // *Відомості Верховної Ради України.* — 2017. — № 38/39. — Ст. 380.
13. *Прокопенко Л.* Особливості викладання дисципліни "Теорія документно-інформаційних потоків" для підготовки магістрів / Лілія Прокопенко // *Вісник Книжкової палати.* — 2017. — № 6. — С. 24—28.
14. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нові парадигми вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. — Львів: Львівська політехніка, 2014. — 168 с.
15. *Сингаївська А.* Феномен учіння: суб'єктна орієнтованість у студентоцентрованому середовищі вищої школи / А. Сингаївська // *Вища школа.* — 2015. — № 2—3. — С. 63—71.
16. *Соляник А. А.* Інноваційні критерії результативності ступеневої підготовки фахівців зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" / А. А. Соляник // *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук.* — 2018. — № 1. — Режим доступу: www.librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/146291/145000. — Назва з екрана.
17. *Соляник А.* Сучасні тренди модернізації вищої бібліотечно-інформаційної освіти України / Алла Соляник // *Вісник Книжкової палати.* — 2017. — № 1. — С. 22—26.
18. *Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа": затверджено і введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1378.* — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf>. — Назва з екрана.
19. *Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа": затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.05. 2019 № 728.* — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-informatsiy-na-bibliotekna-ta-arkhivna-sprava-magistr.pdf>. — Назва з екрана.
20. *Стандарт вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, ступінь доктор філософії, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (далі — Стандарт). Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 № 1435.* — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/029-Inform.bibl.arkhiv.sprava-dokt.filos.pdf>. — Назва з екрана.
21. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // *Вища школа.* — 2012. — № 4. — С. 7—24.
22. *Чумак М.* Методологічні виміри студентоцентрованого навчання / М. Чумак // *Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті: зб. наук. пр. IV Всеукр. наук.-практ. конф. 18 травня 2020 р. м. Київ.* — Київ, 2020. — 132 с.

Natalia Kushnarenko,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kharkiv State Academy of Culture*

Alla Solianyk,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kharkiv State Academy of Culture*

A student-centered approach in the training of the document science specialists

On the basis of a comprehensive analysis of modern pedagogical ideas and the own years-long experience in scientific and teaching activities, the peculiarities of the application of a student-centered approach in the preparation of a new generation of document science specialists are considered. The social and academic significance of the transition to higher education focused on the interests of students is emphasized. Emphasis is placed on the need for equal, partnership interaction of all the main subjects of educational activity. The basic importance of the system

relations "teacher — student", "student — teacher" and "student — student" as an integral component of ensuring the integrity of the educational process, balance of the interests of its participants, and their responsibility for the quality of higher education is substantiated. The perspective of digital and innovative educational technologies, interactive methods and forms of teaching and learning in the training of intelligent, intellectual, creative highly qualified specialists for the information, library and archival industry of Ukraine has been proven.

Keywords: higher school methodology; student-centered approach; subject-subject interaction, innovative educational activity; partnership; "teacher — student" system; "student — student" system; specialty 029 "Information, library and archival affairs"; training of document science specialists; Kharkiv State Academy of Culture

References

1. Bezdrabko V. V. (2020). Aktualni problemy dokumentoznavstva v Ukraini. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, pp. 26—41.
2. Vynogradova V. Ye. & Yurchenko V. I. (2019). *Psykhologhiia vyshchoi osvity: teoretychni ta praktychni aspekty : navch. posib.* Kyiv: Karavela.
3. Vitchenko A. (2021). Subiekt-subiektna vzaiemodiiia chy studentotsentryzm? (Do problemy koreliatsii metodolohichnykh pryntsyviv ta pidkhodiv u suchasni vyshchii osvity). *Vyshcha shkola*, 5, pp. 39—50.
4. Klymenko K. (2017). Studentotsentryzm yak pryntsyv akademichnoi kultury suchasnoho universytetu. *Dydaskal*, 17, pp. 60—63.
5. Kremen V. H. (2002). Filosofiia osvity KhKhI stolittia. *Osvita Ukrainy*, 28 hrudnia.
6. Kuzminskyi A. I. (2005). *Pedahohika vyshchoi shkoly : navch. posib.* Kyiv: Znannia.
7. Matviienko O. V., Tsyvin M. N. & Humenchuk A. V. (2021). *Suchasni kontseptsii dokumentno-informatsiinoi nauky: pidhotovka fakhivtsiv zi spetsialnosti 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" : navch.-metod. posib.* Kyiv: Lira-K.
8. Novalska T. V. (2017). Nastupnist zdobuttia vyshchoi bibliotekno-informatsiinoi ta arkhivnoi osvity v umovakh reformuvannia. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, pp. 4—10.
9. Onipko V. (2014). Rozvytok partnerskykh vzaiemyn mizh vykladachamy i studentamy na kafedri VNZ III—IV rivnia akredyatsii. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti*, 14, pp. 193—201.
10. Podolska Ye. & Podolska T. (2016). Suchasnyi pedahoh : na peretyni ochikuvan studentiv i prahnen vykladachiv. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3, pp. 64—69.
11. Pro vyshchu osvitu : zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. № 1556. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 37/38, St. 2004.
12. Pro osvitu : zakon Ukrainy vid 5 veres. 2017 r. № 2145. (2017). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 38/39, St. 380.
13. Prokopenko L. (2017). Osoblyvosti vykladannia dystsypliny "Teoriia dokumentno-informatsiinykh potokiv" dlia pidhotovky mahistriv. *Visnik Knizhkovoyi palaty*, 6, pp. 24—28.
14. Rashkevych Yu. M. (2014). *Bolonskyi protses ta novi paradyhmy vyshchoi osvity : monohr.* Lviv: Lvivska politehnika.
15. Synhaivska A. (2015). Fenomen uchinnia: subiektna oriientovanist u studentotsentrovanomu seredovyshchi vyshchoi shkoly. *Vyshcha shkola*, 2—3, pp. 63—71.
16. Solianyuk A. A. (2018). Innovatsiini kryterii rezultatyvnosti stupenevoi pidhotovky fakhivtsiv zi spetsialnosti 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava". *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 1. Available at: www.librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/146291/145000.
17. Solianyuk A. (2017). Suchasni trendy modernizatsii vishchoi bibliotekno-informatsiinoi osvity Ukrainy. *Visnik Knizhkovoyi palaty*, 1, pp. 22—26.
18. *Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 02 Kultura i mystetstvo, spetsialnist 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" : zatverdzheno i vvedeno v diiu Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12.12.2018 r. № 1378.* (2018). Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf>.
19. *Standart vyshchoi osvity Ukrainy: druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan 02 Kultura i mystetstvo, spetsialnist 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" : zatverdzheno i vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.05. 2019 r. № 728.* (2019). Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-informatsiyna-bibliotekna-ta-arkhivna-sprava-magistr.pdf>.
20. *Standart vyshchoi osvity: tretii (osvitno-naukovyi) riven, stupin doktor filosofii, haluz znan 02 Kultura i mystetstvo, spetsialnist 029 Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava (dali — Standart). Zatverdzheno ta vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.12.2021 r. № 1435.* (2021). Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/029-Inform.bibl.arkhiv.sprava-dokt.filos.pdf>
21. Khoruzhyi H. (2012). Studentotsentryzm yak pryntsyv akademichnoi kultury. *Vyshcha shkola*, 4, pp. 7—24.
22. Chumak M. (2020). Metodolohichni vymiry studentotsentrovanoho navchannia. *Osobyist studenta ta sotsio-kulturne seredovyshche universytetu v suspilnomu konteksti : zb. nauk. pr. IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. 18 travnia 2020 r. m.* Kyiv. Kyiv.

Надійшла до редакції 28 вересня 2022 року